

STARTNOTITIE Van Afval naar Grondstof 2023 en verder

Aanleiding

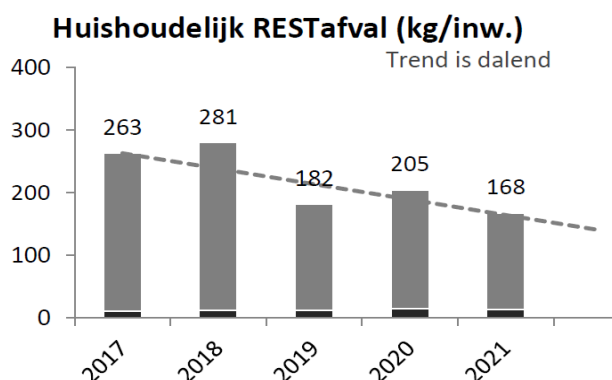
De gemeente Berkelland heeft een wettelijke zorgplicht voor preventie, inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. De manier waarop dit is geregeld staat in het beleidsplan Van Afval Naar Grondstof. Dit beleidsplan loopt van 2018 tot en met 2022. We willen starten met het maken van een nieuw beleidsplan. De eerste stap in dit proces is deze startnotitie.

De landelijke overheid wil samen met de lagere overheden het programma VANG – Huishoudelijk afval uitvoeren. Dit betekent dat we niet meer dan 100 kilogram restafval per inwoner inzamelen en een afvalscheiding van meer dan 75% willen realiseren.

Waar staan we in Berkelland?

Na de invoering van het VANG-beleid is de hoeveelheid huishoudelijk restafval gedaald van 281 tot 168 kilogram per inwoner en hebben we een afvalscheidingspercentage van 70%.

De samenstelling van het restafval in de gemeente Berkelland is onderzocht om te bepalen hoeveel grondstoffen nog worden weggegooid in de grijze container. Uit deze sorteeraanalyse (2020) blijkt dat in de grijze bak nog 87 kilogram herbruikbare grondstof zit. Hieruit blijkt dat de VANG doelstelling realistisch is voor Berkelland. Om de hoeveelheid restafval verder terug te dringen en het percentage afvalscheiding te verhogen, zijn aanvullende maatregelen nodig.

Doel startnotitie

Het doel van deze startnotitie is om voorafgaand aan de opdracht voor een nieuw VANG beleidsplan inzicht te geven over het proces, de inhoud, de planning en de uitgangspunten.

Uitgangspunten nieuw beleidsplan VANG

De volgende uitgangspunten hanteren we bij het maken van het nieuwe beleidsplan:

- ***In lijn met coalitieakkoord 2022***

In het huidige coalitieakkoord 'Wederzijds Vertrouwen' is onderstaande opgenomen over Van Afval Naar Grondstof:

“Vanuit de landelijke doelstellingen ‘Van Afval Naar Grondstof’ (VANG) richten we ons op het verbeteren van de kwaliteit van afvalstromen. Uiteindelijk streven we ernaar om zoveel mogelijk kwalitatieve reststoffen als grondstof te hergebruiken zodat er niets of maar een heel klein deel restafval overblijft. Onze doelstelling is om minder dan 100 kilogram huishoudelijk restafval per inwoner in te zamelen. We zitten nu nog een eind van de doelstelling van minder dan 100 kilogram restafval per inwoner vandaan (in 2021 168 kilogram per inwoner). We gaan op zoek naar een methode die deze doelstelling gaat realiseren. Er zijn meer wegen die ons naar deze doelstelling kunnen leiden waarmee ook verschillende kostenplaatjes gemoeid zijn. We onderzoeken of zelf ophalen op een duurzame en economisch verantwoorde wijze uitvoerbaar is.”

- ***We betrekken onze inwoners***

De gestelde afvaldoelen kunnen niet gehaald worden zonder onze inwoners. Zij worden actief betrokken bij de totstandkoming van het nieuwe beleid. We moeten duidelijk communiceren en bewustwording creëren bij inwoners.

- ***Streven naar circulaire economie***

We willen een samenleving zonder afval. Wij willen daarom een ambitieus beleid voor hergebruik van grondstoffen om bij te dragen aan een circulaire economie. We willen beter recyclen, maar ook zuiniger omgaan met de grondstoffen die we nu nog hebben en minder onnodig weggooien.

- ***Afvalstoffenheffing maximaal kostendekkend***

We gaan uit van maximale kostendekking via de afvalstoffenheffing. Bij wijzigingen die hogere of lagere kosten met zich meebrengen, maken we inzichtelijk wat de impact hiervan is op de langjarige hoogte van de afvalstoffenheffing.

- ***Uitgaan van lopende contracten en afspraken***

Wij gaan ervan uit dat lopende contracten niet worden opgezegd en afspraken worden gerespecteerd.

- ***Een beleid passend bij onze gemeente***

We houden rekening met de situatie en dynamiek van onze gemeente waar de bevolkingsdichtheid relatief laag is en er voldoende ruimte is bij grondgebonden woningen voor minicontainers. Bij gestapelde woningen is voor de inzameling van het huishoudelijk afval maatwerk nodig. De resultaten van het huidige VANG-beleid laten zien dat onze inwoners bereid zijn om het afval goed te scheiden (bronscheiding).

- ***VANG gaat over huishoudelijk afval***

VANG gaat over afval dat afkomstig is uit huishoudens.

Als aanvulling hierop gaan wij onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor de gemeentewerf in Borculo voor het opzetten van een soort van milieustraat waar inwoners hun afval en grondstoffen naar toe kunnen brengen.

Waar houden we verder rekening mee?

Naast eerdergenoemde uitgangspunten nemen wij de volgende punten en onderwerpen in het nieuwe beleidsplan mee:

- **Evaluatie van het huidige VANG beleid:**

Hierbij kijken we objectief naar de afgelopen vier jaar: werken de maatregelen die geïmplementeerd zijn en zijn de gestelde doelen gehaald? Ook vindt een subjectieve evaluatie plaats aan de hand van een enquête onder onze inwoners.

- **Landelijke trends en ontwikkelingen**

- Nederland Circulair in 2050, waarin het Rijk naar een volledig circulaire economie in Nederland wil in 2050. Het tussendoel is om in 2030 50% circulair te zijn.
- Landelijk programma Van Afval Naar Grondstof (VANG huishoudelijk afval). Dit is een programma met als doel om de hoeveelheid restafval te verminderen. Het is onderdeel van het landelijke beleidsprogramma Circulaire economie. Binnen het programma VANG zijn drie pijlers benoemd:
 - o Maximaal 100 kilogram restafval per inwoner per jaar in 2020 en 75% hergebruik van grondstoffen.
 - o Maximaal 30 kilogram restafval per inwoner per jaar in 2025 en 90% hergebruik van grondstoffen.
 - o Focus van kwantiteit naar kwaliteit. Komende jaren is er meer aandacht voor het realiseren van deelstromen van hoge kwaliteit voor hoogwaardige recycling in de circulaire economie.
- Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV). Producenten worden (mede) verantwoordelijk voor het afvalbeheer van de producten die zij op de markt brengen.
- Aandacht voor afvalpreventie en de kwaliteit van ingezamelde grondstoffen.
- De afvalverbrandingsbelasting die voor hogere kosten om restafval te verwerken zorgt.
- Economische waarde en afzetmogelijkheden van ingezamelde grondstoffen (zoals oud papier, textiel en PMD).
- De invoering van statiegeld op blikjes (mogelijk vanaf 1 december 2022).
- De richtlijnen en wetgeving rondom de Single Use Plastics (SUP). Dit zijn wegwerpplastics zoals rietjes, bекers en plastic zakken.

Uit te werken keuzes op het gebied van afvalinzameling en verwerking

Onderstaande onderwerpen zullen deel uitmaken van (keuzes voor) het nieuwe beleidsplan VANG.

Manier van inzameling

Wij gaan de beleidsmatige uitgangspunten en keuzes uitwerken in verschillende scenario's voor de manier van verzamelen van het huishoudelijk afval. Wij onderzoeken o.a. de volgende scenario's waarbij we rekening houden met de uitkomst van de evaluatie van het VANG beleid en de enquête onder inwoners:

1. Verbeteren van het huidige inzamelsysteem

Hierbij gaan we uit van het huidige inzamelsysteem, maar voeren we een aantal aanvullende maatregelen in zoals:

- Inzameling bij hoogbouw optimaliseren voor GFT en PMD en beperken voor restafval
- het opschonen van het grijze containerbestand (ervoor zorgdragen dat ieder huishouden maar één grijze container kan aanbieden)
- het vergroten van het prijsverschil tussen een grote en kleine grijze container
- verlagen inzamelfrequentie restafval en verhogen inzamelfrequentie grondstoffen

2. Invoeren van verdergaande vorm van diftar (gedifferentieerde tarieven)

Hierbij gaan we uit van betalen per keer dat je restafval aanbiedt (en hoeveel). Dit betekent dat inwoners niet langer één vast bedrag betalen, maar een vast en een variabel deel. Dat variabele deel wordt bepaald door hoe vaak men de restafvalcontainer aanbiedt. Voor grondstoffen zoals GFT en PMD betaalt men geen variabele kosten.

Een zeer vergaande vorm van diftar is het systeem van omgekeerd inzamelen. In dat geval wordt het aanbieden van restafval nog onaantrekkelijker gemaakt, omdat het restafval niet meer aan huis wordt opgehaald. Inwoner (in de kernen) moeten dan het restafval (tegen betaling) wegbrengen naar de ondergrondse containers in de buurt. Voor bewoners in het buitengebied blijft de grijze container gehandhaafd.

3. Overgaan tot systeem van nascheiding

Bij nascheiding wordt het PMD afval gezamenlijk met het restafval in één container ingezameld. Dit afval wordt vervolgens in een fabriek (na)gescheiden. Hightech machines halen plastic verpakkingen, blik en lege drinkpakken uit de afvalmix.

OPM: Onderzoek van IPR-Normag over de mogelijkheden voor nascheiding in Berkelland toont aan dat een systeem gebaseerd op nascheiding in Berkelland niet leidt tot meer en betere kwaliteit van het PMD, het stoppen met bronscheiding de zuivere werking van de inzet van beleidsinstrumenten stoort en leidt tot hogere kosten van circa € 29 meer per huishouden.

Zelfstandig blijven of aansluiten bij inzamelorganisatie?

We onderzoeken in hoeverre wij de afvalinzameling zelfstandig blijven uitvoeren of aansluiten bij een overheid gedomineerde inzamelorganisatie (zoals ROVA of Circulus)

Inzameling van oud papier via verenigingen?

Op dit moment vindt de oud papier inzameling via verenigingen plaats. Bezien wordt of dit systeem ook in de toekomst moet blijven bestaan.

Proces en planning

In oktober 2022 starten wij met de voorbereiding van de evaluatie van het huidige VANG beleid en een enquête onder onze inwoners over het VANG beleid.

Parallel aan dit traject starten wij een scenario onderzoek over de verschillende manieren van inzamelen van het huishoudelijk afval met aandacht voor de aspecten uit de afvaldriehoek (milieu, kosten en service).

Op basis van deze analyse en de uitwerking van het scenario onderzoek wordt een conceptbeleidsplan opgesteld. Tevens laten wij in 2023 een sorteeraanalyse uitvoeren. De resultaten van dit onderzoek geven inzicht in de hoeveelheid grondstoffen in het restafval en deze uitkomsten worden ook meegenomen in de uitwerking van de scenario's.

Inwoners

Het conceptbeleidsplan presenteren we aan onze inwoners door inloopbijeenkomsten te organiseren in de 4 grote kernen van Berkelland. De feedback nemen we mee in het aanscherpen van het conceptbeleidsplan.

Gemeenteraad

We willen de verschillende scenario's van afvalinzameling en het stimuleren van grondstof en afvalscheiding tegen elkaar afzetten op onder andere de aspecten kwaliteit, hoeveelheid grondstof en de totale kostprijs (afvalstoffenheffing). We willen in het proces naar het raadsbesluit toe graag samenwerken met een raadswerkgroep VANG.

De planning is om het geactualiseerde plan Van Afval Naar Grondstof voor het einde van 2023 voor besluitvorming aan te bieden aan de gemeenteraad.

Na vaststelling beleidsplan VANG

Na het vaststellen van het nieuwe beleidsplan kan de aanbesteding van de inzameling van het huishoudelijk afval worden voorbereid. De planning is om de hele aanbesteding in 2024 uit te voeren, zodat we in 2025 kunnen starten met de uitvoering van het nieuwe beleid.

Financiën

Voor het uitwerken van de genoemde acties zoeken wij externe ondersteuning bij erkende adviesbureaus. Deze éénmalige kosten brengen wij nader in beeld en betalen wij uit het reguliere afvalbudget.

Overig

Wij onderzoeken de mogelijkheden om een soort van samenwerking op te zetten met partners (inwoners en bedrijven) in de afvalketen om een betere bewustwording/draagvlak te creëren rond het scheiden van afval en grondstoffen. Bijvoorbeeld kringloopbedrijven, particuliere inzamelbedrijven, zwerfafvalrapers.